

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تجوید

امیر المؤمنین علیؑ

مترجم: حجت الاسلام شیخ حسین انصاریان
تحقیق و شرح لغات: زهرا کوهری

سرشناسه: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. ۶۶۱-۶۶۰، Ali ibn abi-Talib, Imam I, ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. ۶۶۱-۶۶۰، مولف سیدرضی؛ عنوان قراردادی: نهج‌البلاغه - فارسی - عربی عنوان و نام پندآور: نهج‌البلاغه امیرالمومنین؛ مولف سیدرضی؛ مترجم حسین انصاریان؛ به کوشش زهرا گوهری؛ ویراستار عباس قاسمیان. مشخصات نشر: قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها؛ دفتر نشر معارف. مشخصات ظاهری: سی و چهار، ۸۲۳ ص. شابک: ۹۶۴-۶۶۱-۲۳۶۸-۰۷۸۰ وضعیت فهرست نویسی: فاقد یادداشت‌ها: فارسی - عربی، موضوع: علی بن ابی‌طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - خطبه‌ها موضوع: 661- Ali ibn Abi-Talib, Imam I, ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. Public speaking موضوع: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نامه‌ها موضوع: 661- Ali ibn Abi-Talib, Imam I, ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. Correspondence موضوع: علی بن ابی‌طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - کلمات قصار موضوع: 661- Ali ibn Abi-Talib, Imam I, ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. Quotations شناسه افزوده: سیدرضی، محمدبن حسین، ۳۵۹ - ۴۰۶ ق. شناسه افزوده: Sayyed Razi شناسه افزوده: انصاریان، حسین، ۱۳۲۳- مترجم مقام معظم رهبری در دانشگاهها: Ansaryan, Hossin شناسه افزوده: گوهری، زهرا، ۱۳۶۲- گردآورنده: شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها؛ دفتر نشر معارف رده بندی کنگره: BPPA/۴:۱ رده بندی دیوبی: ۹۵۵/۲۹۷ شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۴۵۳۵۴

نہج البلاغہ امیر المؤمنین علیہ السلام

مؤلف: سید رضی رحمۃ اللہ علیہ، مترجم: محبت الاسلام والمسلمین شیخ حسین انصاریان
تحقیق و شرح لغات: زہرا گوہری، ویراستار: عباس قاسمیان صفحہ آراء:
محمد ظریف اسحاق زادہ، ناشر: دفتر نشر معارف، نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳
تیراژ: ۲۰۰۰ جلد: ۸-۱۲۶، ۴۴۸-۹۷۸

— 8901 —

اراک: ۳۲۷۲۹۰۳۸ - ارومیه: ۶۰۳۸۷۸۴ - اصفهان: ۸۰۳۵۰۹۸ - اهواز: ۳۲۷۲۸۰۰۰
بایلسر: ۳۵۳۰۳۵۵ - بجنورد: ۳۲۷۵۶۲۲۱ - بردسکن: ۵۱۰۵۵۴۳۰۱۲۱ - بندرعباس: ۳۳۶۱۷۵۵۷
بیرجند: ۳۲۷۴۵۸۵۱۲ - تربت حیدریه: ۵۱۰۵۲۲۸۶۵۰۰ - تهران: ۸۸۹۱۱۲۱۲
تهران شهید محلاتی: ۳۲۷۴۵۸۸۰۶ - دهدشت: ۹۱۷۰۶۶۳۵۸۹۶ - رشت: ۳۲۳۳۴۵۶۹
زاهدان: ۳۲۷۲۸۸۷۹ - زنجان: ۳۲۳۶۶۴۲۵ - ساری: ۱۱۰۳۲۲۵۳۰۲۰ - سبزوار: ۴۴۲۲۴۰۰۴
سمنان: ۳۲۷۴۵۳۲۱۱ - شیراز: ۳۲۳۴۴۶۱۴ - قزوین: ۲۸۰۳۲۲۴۰۰۷۶ - قم صفاتی: ۳۷۷۲۵۰۰۳
قم پردیسان: ۵۰۹۸۹۰۱۱۹ - کازرون: ۹۱۷۰۶۸۱۳۰۸۲ - کرمان: ۳۲۳۳۱۴۶۶ - کرمانشاه: ۳۷۷۲۸۴۸۱۱
گرگان: ۳۲۳۳۷۸۸۰ - مشهد شعبه ۱: ۱۱۰۳۲۲۲۰۰۱۱۹ - مشهد شعبه ۲: ۵۱۰۱۳۶۰۰۸۱۱
مشهد شعبه ۳: ۳۸۵۰۸۱۰۱۲ - ملایر: ۳۲۷۳۵۱۲۷۶ - مهر: ۹۱۷۰۰۷۱۲۷۶۲ - نیریز: ۵۳۸۲۸۱۶۹۰
همدان: ۸۱۵۶۵۱۸ - ماسوج: ۳۲۳۲۸۶۲۲ - یزد: ۳۷۳۳۲۲۹۵۰۰۳

فهرست

صفحه

خطبه	
۱۹. به ائمه بن قیس	۳۷
۲۰. در پیداری از غفلت و توجه به حضرت حق	۳۷
۲۱. در توجه به قیامت	۳۹
۲۲. هنگامی که خبر بیعت شکنان عرصهٔ جمل به حضرتش رسید	۳۹
۲۳. در دلاری به تهیدستان و ادب کردن ثروتمندان	۴۱
۲۴. جنگ با مخالفان و دعوت به اطاعت و بندگی خداوند	۴۳
۲۵. در پی که پی به حضرت خبر رسید که لشکر معاویه به شهرها دست اندازی کرده است	۴۳
۲۶. در وصف مردم روزگار جاهلیت و دوران سکوت خود	۴۵
۲۷. در آن ارزش جهاد بیان شده است	۴۷
۲۸. که در آن اندرزا برای مردم است	۴۹
۲۹. پس از داستان حکمین و تاخت و تاز شخاک بن قیس دوست معاویه، که در این خطبه به آنچه بر ضد کاروان حاجیان صورت داده، اشاره کرده است	۵۳
۳۰. دربارهٔ قتل عثمان	۵۳
۳۱. پیش از جنگ جمل به وقتی که عبد الله بن عباس را نزد زبیر فرستاد تا او را به پیروی از حضرت باز گرداند	۵۵
۳۲. در نکوهش زمان خود	۵۵
۳۳. هنگام خروجش برای جنگ با اهل بصره	۵۹
۳۴. در تحریک مردم برای جنگ با شامیان پس از آسوده شدن از کار خارج	۶۱
۳۵. بعد از جریان حکمت	۶۳
۳۶. در بیم دادن نهرولایان	۶۳
۳۷. که مانند یک سخنرانی است	۶۵
۳۸. در سبب نامیدن شبهه به شبهه سپس بیان وضع مردم در آن	۶۵
۳۹. پس از شنیدن تهاجم نعمان بن بشیر از فرماندهان معاویه در عین التمر	۶۷
۴۰. زمانی که شنید خوارج نهران می‌گویند: لا خیم الا لله	۶۷
۴۱. در بیم دادن از مکر و حيله و پرهیز از حيله و نیرنگ	۶۹
۴۲. در هشتر دادن نسبت به پیروی از خواسته‌های نامشروع و آرزوهای دست نیافتنی	۶۹
۴۳. پس از آن که چیرین بن عبد الله بخلی را برای بیعت گرفتن از معاویه به شام فرستاد و یاران حضرت آمادگی خود را برای جنگ با اهل شام مطرح کردند	۷۱
۴۴. هنگامی که مصفاه بن هبیره شیبانی به سوی معاویه فرار کرد مصفاه اسرای بنی تاجیه	۷۱

صفحه

مقدمه محقق و شارح وازگان	پانزده
هوالحق	شانزده
هوالعلی الاعلی	هفده
دورنمای از شخصیت امیرالمؤمنین	یک
گنری کوتاه بر زندگی سید رضی گردآورندهٔ نهج البلاغه	بیست و یک
مقدمه سید رضی	بیست و دو
خطبه	
۱. که در آن ابتدای آفرینش آسمان و زمین و آدم و برنامه حج ذکر شده	۳
۲. پس از بازگشت از صفین	۱۳
۳. معروف به شقیقه	۱۵
۴. که بعد از کشته شدن طلحه و زبیر بیان فرموده	۲۱
۵. پس از وفات پیامبر	در خطاب به عباس و ابوسفیان که پس از اوضاع سقیفه، از حضرت درخواست پذیرفتن بیعت برای خودش داشتند
۶. هنگامی که از او خواستند به تعقیب طلحه و زبیر را برنخیزد و آمادهٔ جنگ با آنان نگردد	۲۳
۷. که پیروان شیطان را ملتفت می‌کند	۲۵
۸. در شرایطی مقتضی برای برگرداندن زبیر به بیعت	۲۵
۹. در وصف خود و دشمنانش در جمل	۲۵
۱۰. در تحریک شیطان نسبت به اهل جمل و عواقب وخیم آنان	۲۵
۱۱. هنگامی که در نبرد جمل، پرچم را به دست فرزندش محمد حنفیه داد	۲۷
۱۲. زمانی که در نبرد جمل پیروز شد، یکی از یارانش گفت: «دوست داشتم برانرم در این صحنه بود و می‌دید چگونه خداوند تو را بر دشمنانت یاری داد»	۲۷
۱۳. در نکوهش بصره و اهل آن، پس از نبرد جمل	۲۷
۱۴. در همین موضوع	۲۹
۱۵. در رابطه با برگرداندن املاک بیت المال که عثمان به میل خودش به دیگران بخشیده بود	۲۹
۱۶. هنگامی که در مدینه با او بیعت شد	۲۹
۱۷. دربارهٔ کسی که در بین مردم عهدکار منصب قضاوت شود ولی شایستهٔ آن نباشد	۳۳
۱۸. در نکوهش اختلاف دانشمندان در فتاوا و نکوهش اهل رای (خومجوری در داوری)	۳۵

۷۴۹	حکمت ۳۵۶	۷۴۱	حکمت ۳۰۲
۷۴۹	حکمت ۳۵۷	۷۴۱	حکمت ۳۰۳
۷۵۱	حکمت ۳۵۸	۷۴۱	حکمت ۳۰۴
۷۵۱	حکمت ۳۵۹	۷۴۱	حکمت ۳۰۵
۷۵۱	حکمت ۳۶۰	۷۴۳	حکمت ۳۰۶
۷۵۱	حکمت ۳۶۱	۷۴۳	حکمت ۳۰۷
۷۵۱	حکمت ۳۶۲	۷۴۳	حکمت ۳۰۸
۷۵۱	حکمت ۳۶۳	۷۴۳	حکمت ۳۰۹
۷۵۱	حکمت ۳۶۴	۷۴۳	حکمت ۳۱۰
۷۵۳	حکمت ۳۶۵	۷۴۳	حکمت ۳۱۱
۷۵۳	حکمت ۳۶۶	۷۴۵	حکمت ۳۱۲
۷۵۳	حکمت ۳۶۷	۷۴۵	حکمت ۳۱۳
۷۵۵	حکمت ۳۶۸	۷۴۵	حکمت ۳۱۴
۷۵۵	حکمت ۳۶۹	۷۴۵	حکمت ۳۱۵
۷۵۵	حکمت ۳۷۰	۷۴۵	حکمت ۳۱۶
۷۵۷	حکمت ۳۷۱	۷۴۵	حکمت ۳۱۷
۷۵۷	حکمت ۳۷۲	۷۴۷	حکمت ۳۱۸
۷۵۹	حکمت ۳۷۳	۷۴۷	حکمت ۳۱۹
۷۵۹	حکمت ۳۷۴	۷۴۷	حکمت ۳۲۰
۷۵۹	حکمت ۳۷۵	۷۴۷	حکمت ۳۲۱
۷۵۹	حکمت ۳۷۶	۷۴۷	حکمت ۳۲۲
۷۵۹	حکمت ۳۷۷	۷۴۹	حکمت ۳۲۳
۷۶۱	حکمت ۳۷۸	۷۴۹	حکمت ۳۲۴
۷۶۱	حکمت ۳۷۹	۷۴۹	حکمت ۳۲۵
۷۶۱	حکمت ۳۸۰	۷۴۹	حکمت ۳۲۶
۷۶۱	حکمت ۳۸۱	۷۴۹	حکمت ۳۲۷
۷۶۱	حکمت ۳۸۲	۷۴۹	حکمت ۳۲۸
۷۶۳	حکمت ۳۸۳	۷۴۹	حکمت ۳۲۹
۷۶۳	حکمت ۳۸۴	۷۴۱	حکمت ۳۳۰
۷۶۳	حکمت ۳۸۵	۷۴۱	حکمت ۳۳۱
۷۶۳	حکمت ۳۸۶	۷۴۱	حکمت ۳۳۲
۷۶۳	حکمت ۳۸۷	۷۴۱	حکمت ۳۳۳
۷۶۳	حکمت ۳۸۸	۷۴۱	حکمت ۳۳۴
۷۶۵	حکمت ۳۸۹	۷۴۲	حکمت ۳۳۵
۷۶۵	حکمت ۳۹۰	۷۴۲	حکمت ۳۳۶
۷۶۵	حکمت ۳۹۱	۷۴۲	حکمت ۳۳۷
۷۶۵	حکمت ۳۹۲	۷۴۲	حکمت ۳۳۸
۷۶۵	حکمت ۳۹۳	۷۴۲	حکمت ۳۳۹
۷۶۵	حکمت ۳۹۴	۷۴۲	حکمت ۳۴۰
۷۶۵	حکمت ۳۹۵	۷۴۲	حکمت ۳۴۱
۷۶۷	حکمت ۳۹۶	۷۴۵	حکمت ۳۴۲
۷۶۷	حکمت ۳۹۷	۷۴۵	حکمت ۳۴۳
۷۶۷	حکمت ۳۹۸	۷۴۵	حکمت ۳۴۴
۷۶۷	حکمت ۳۹۹	۷۴۵	حکمت ۳۴۵
۷۶۷	حکمت ۴۰۰	۷۴۵	حکمت ۳۴۶
۷۶۷	حکمت ۴۰۱	۷۴۵	حکمت ۳۴۷
۷۶۹	حکمت ۴۰۲	۷۴۷	حکمت ۳۴۸
۷۶۹	حکمت ۴۰۳	۷۴۷	حکمت ۳۴۹
۷۶۹	حکمت ۴۰۴	۷۴۷	حکمت ۳۵۰
۷۶۹	حکمت ۴۰۵	۷۴۷	حکمت ۳۵۱
۷۶۹	حکمت ۴۰۶	۷۴۷	حکمت ۳۵۲
۷۶۹	حکمت ۴۰۷	۷۴۹	حکمت ۳۵۳
۷۶۹	حکمت ۴۰۸	۷۴۹	حکمت ۳۵۴
۷۷۱	حکمت ۴۰۹	۷۴۹	حکمت ۳۵۵

۷۸۹	حکمت ۴۶۴	۴۶۴
۷۹۱	حکمت ۴۶۵	۴۶۵
۷۹۱	حکمت ۴۶۶	۴۶۶
۷۹۱	حکمت ۴۶۷	۴۶۷
۷۹۱	حکمت ۴۶۸	۴۶۸
۷۹۱	حکمت ۴۶۹	۴۶۹
۷۹۲	حکمت ۴۷۰	۴۷۰
۷۹۲	حکمت ۴۷۱	۴۷۱
۷۹۲	حکمت ۴۷۲	۴۷۲
۷۹۲	حکمت ۴۷۳	۴۷۳
۷۹۲	حکمت ۴۷۴	۴۷۴
۷۹۲	حکمت ۴۷۵	۴۷۵
۷۹۵	حکمت ۴۷۶	۴۷۶
۷۹۵	حکمت ۴۷۷	۴۷۷

۷۷۱	حکمت ۴۱۰	۴۱۰
۷۷۱	حکمت ۴۱۱	۴۱۱
۷۷۱	حکمت ۴۱۲	۴۱۲
۷۷۱	حکمت ۴۱۳	۴۱۳
۷۷۱	حکمت ۴۱۴	۴۱۴
۷۷۲	حکمت ۴۱۵	۴۱۵
۷۷۲	حکمت ۴۱۶	۴۱۶
۷۷۲	حکمت ۴۱۷	۴۱۷
۷۷۵	حکمت ۴۱۸	۴۱۸
۷۷۵	حکمت ۴۱۹	۴۱۹
۷۷۵	حکمت ۴۲۰	۴۲۰
۷۷۵	حکمت ۴۲۱	۴۲۱
۷۷۵	حکمت ۴۲۲	۴۲۲
۷۷۷	حکمت ۴۲۳	۴۲۳
۷۷۷	حکمت ۴۲۴	۴۲۴
۷۷۷	حکمت ۴۲۵	۴۲۵
۷۷۷	حکمت ۴۲۶	۴۲۶
۷۷۷	حکمت ۴۲۷	۴۲۷
۷۷۷	حکمت ۴۲۸	۴۲۸
۷۷۹	حکمت ۴۲۹	۴۲۹
۷۷۹	حکمت ۴۳۰	۴۳۰
۷۷۹	حکمت ۴۳۱	۴۳۱
۷۷۹	حکمت ۴۳۲	۴۳۲
۷۸۱	حکمت ۴۳۳	۴۳۳
۷۸۱	حکمت ۴۳۴	۴۳۴
۷۸۱	حکمت ۴۳۵	۴۳۵
۷۸۱	حکمت ۴۳۶	۴۳۶
۷۸۱	حکمت ۴۳۷	۴۳۷
۷۸۱	حکمت ۴۳۸	۴۳۸
۷۸۲	حکمت ۴۳۹	۴۳۹
۷۸۲	حکمت ۴۴۰	۴۴۰
۷۸۲	حکمت ۴۴۱	۴۴۱
۷۸۲	حکمت ۴۴۲	۴۴۲
۷۸۲	حکمت ۴۴۳	۴۴۳
۷۸۲	حکمت ۴۴۴	۴۴۴
۷۸۲	حکمت ۴۴۵	۴۴۵
۷۸۵	حکمت ۴۴۶	۴۴۶
۷۸۵	حکمت ۴۴۷	۴۴۷
۷۸۵	حکمت ۴۴۸	۴۴۸
۷۸۵	حکمت ۴۴۹	۴۴۹
۷۸۵	حکمت ۴۵۰	۴۵۰
۷۸۵	حکمت ۴۵۱	۴۵۱
۷۸۵	حکمت ۴۵۲	۴۵۲
۷۸۷	حکمت ۴۵۳	۴۵۳
۷۸۷	حکمت ۴۵۴	۴۵۴
۷۸۷	حکمت ۴۵۵	۴۵۵
۷۸۷	حکمت ۴۵۶	۴۵۶
۷۸۷	حکمت ۴۵۷	۴۵۷
۷۸۷	حکمت ۴۵۸	۴۵۸
۷۸۷	حکمت ۴۵۹	۴۵۹
۷۸۹	حکمت ۴۶۰	۴۶۰
۷۸۹	حکمت ۴۶۱	۴۶۱
۷۸۹	حکمت ۴۶۲	۴۶۲
۷۸۹	حکمت ۴۶۳	۴۶۳

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

هنگامی که سال ۱۳۸۷، در رشته نهج البلاغه پذیرفته شدم، هرگز تصور نمی کردم که لطف امیرالمؤمنین علیه السلام این گونه شامل حالم گردد. در همان زمان، متوجه شدم که جای چنین کتاب نهج البلاغه ای که تمام لغات با ترجمه را در خود داشته باشد، خالی است. بدین ترتیب ترجمه لغات را با مراجعه به کتب لغت: مفردات نهج البلاغه آقای سید علی اکبر قرشی، فرهنگ نهج البلاغه آقای صبحی صالح، واژه های نهج البلاغه آقای عمران علیزاده، سیری در فرهنگ لغات آقای کریم زاهدی، فرهنگ واژه های معادل آقای محمد دشتی، فرهنگ دو حلالی المعجم الوسیط آقای محمد بندریگی، لسان العرب ابن منظور، شروح نهج البلاغه به خصوص شرح ابن ابی الحدید و شرح ابن میثم، آغاز کردم. این راه از حمایت های دوستانم سرکار خانم دکتر زهرا آقی و سرکار خانم دکتر رامش حلاجیان بهره مند بودم. ان شاء الله تفصیلات امیرالمؤمنین علیه السلام شامل حالشان گردد. همچنین از تلاش های جناب حجت الاسلام محمد مهدی طباطبایی و جناب آقای محمدرضا طاهری سپاسگزارم. تشکر ویژه از جناب آقای محمد ظریف اسحاق زاده دارم که زحمت ویراستاری این اثر، از ابتدا تا انتها را به عهده گرفتند که امیدوارم خداوند سبحان، به احسن وجه از ایشان قبول فرماید؛ و نیز از زحمات ویراستار علمی جناب آقای عباس قاسمیان و همچنین از دوستان و دست اندرکاران نشر وزین معارف نیز که کمال همکاری و مساعدت در چاپ این اثر را داشته اند صمیمانه تشکر می کنم.

در پایان لطف خداوند متعال را شاکرم که خوان گسترده امیرالمؤمنین علیه السلام را برای ما نیز گسترده و از درگاه بیکران رحمت و مهربانی های حضرت، خواستارم به گرم بی پایان خود از ما بپذیرد.

زهرا گوهری